מי השלוח — ויגש

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה. בְּפָרָשָׁה זוֹ שָׁמַעְתִּי שֶׁרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ זצוק"ל אָמַר רֶמֶז בָּרָאשֵׁי תֵּבוֹת וַיִּגַּ"שׁ עַל בְּכִיָּה וּצְעָקָה וּבְוַדַּאי יֵשׁ לוֹ שֹׁרֶשׁ בַּפָּרָשָׁה. [וְהָעִנְיָן דְּאִיתָא (בב"ר פרשה צ"ג,י"א) רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכֵחָה וּמָה יוֹסֵף וְכוּ' הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא דַּיָּן וּבַעַל דִּין וְיוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא דִּין וְדָן כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְכוּ', וְזֶה שֶׁרָמַז שֶׁצָּרִיךְ לִצְעֹק אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין. וּבַגְּמָרָא (חגיגה ד':) אִיתָא רַבִּי אֶלְעָזָר כִּי מָטֵי לְהַאי קְרָא בָּכֵי "וְלֹא יָכְלוּ אֶחָיו" וְגוֹ' וּמָה וְכוּ' וְזֶה שֶׁרָמַז בְּבְכִיָּה. וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה שֶׁהָיָה עֲשִׁירִי לְעֶזְרָא וְאִתְרְחִישׁ לֵיהּ נִיסָּא וְאַהְדְּרוּ לֵיהּ תַּמְנֵי סְרֵי דָּרֵי חִיוָּרְתָּא (כמ"ש ברכות כ"ח.) אָמַר כֵּן. מִזֶּה יָכוֹל כָּל אָדָם לָדוּן קַל וָחֹמֶר בְּעַצְמוֹ וְלִצְעֹק מָרָה אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַתּוֹכֵחָה. וּבַתַּנְחוּמָא הַלָּשׁוֹן וּמָה יוֹסֵף וְכוּ' כְּשֶׁעוֹמֵד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְדִין דְּכְתִיב בֵּיהּ "וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ" שֶׁכָּתְבוּ בּוֹ "כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי" עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְהַיְנוּ עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתוּב (בריש הג"ה אורח חיים) כְּשֶׁיָּשִׁים הָאָדָם אֶל לִבּוֹ שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו מִיָּד יַגִּיעַ אֵלָיו הַיִּרְאָה וְהַפַּחַד וְכוּ' וּבָשְׁתּוֹ מִמֶּנּוּ תָּמִיד. וְהוּא דְּמָצִינוּ בַּגְּמָרָא (שם ע"ב) שֶׁיְּהֵא מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם כְּמוֹרָא בָּשָׂר וָדָם אָמְרוּ לוֹ תַּלְמִידָיו עַד כָּאן אָמַר לָהֶם וּלְוַאי תִּדְעוּ כְּשֶׁאָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא יִרְאַנִי אָדָם. וְהַיְנוּ שֶׁזֶּה גַּם כֵּן מַדְרֵגָה בְּיִרְאָה שֶׁיִּהְיֶה מוֹרָא מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים כְּמוֹרָא בָּשָׂר וָדָם מִפְּנֵי שֶׁבָּשָׂר וָדָם נִרְאֶה לָעַיִן וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה (כמש"ש י'.) וְרַק עַל יְדֵי אֱמוּנָה יָשִׁים הָאָדָם אֶל לִבּוֹ שֶׁעוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו. וְיֵשׁ מַדְרֵגָה יוֹתֵר כְּשֶׁיְּצַיֵּר עַל יְדֵי אֱמוּנָה שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עָלָיו וְאָז יִגְדַּל הַבּוּשָׁה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וְכָל זֶה בִּבְחִינַת אֱמוּנָה עַל דֶּרֶךְ מַה שֶּׁכָּתוּב בְּרַעְיָא מְהֵימְנָא אִיהִי אֱמוּנָה. וְיֵשׁ מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה יוֹתֵר כְּשֶׁזּוֹכִין לִהְיוֹת מְפֹרָשׁ לָעַיִן שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עָלָיו וְלָזֶה אֵין אָדָם זוֹכֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשִּׂיג הַיִּרְאָה בִּבְחִינַת אֱמֶת. וְלֹא זָכָה לָזֶה רַק יַעֲקֹב אָבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם שֶׁהָיָה מֻרְכָּבָה לְשֵׁם הוי"ה וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב" עַל דֶּרֶךְ מַה שֶּׁכָּתוּב אִיהוּ אֱמֶת. וְעַל זֶה אָמְרוּ הַשְּׁבָטִים כְּשֵׁם שֶׁאֵין בְּלִבְּךָ אֶלָּא אֶחָד כָּךְ אֵין בְּלִבֵּנוּ אֶלָּא אֶחָד (כמ"ש פסחים נ"ו.) וְאָמַרְנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁהַמְכָוָּן שֶׁעַל יְדֵי אֱמוּנָה נוּכַל לְהַשִּׂיג אֱמוּנַת הַיִּחוּד שֶׁיִּהְיֶה כִּמְפֹרָשׁ לְנֶגֶד עַיִן שֶׁהַכֹּל מֵהַשי"ת כְּמוֹ קֹדֶם בְּרִיאַת הָעוֹלָם. וְהוּא הַשָּׁגַת ה' בִּבְחִינַת אֱמֶת. וְזֶה שֶׁכָּתוּב (נדרים כ'.) "וּבַעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם" זוֹ בוּשָׁה. שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאָז נִגְלָה הַשי"ת לְעֵין כָּל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים ה',ד') "פָּנִים בְּפָנִים דִּבֶּר ה' עִמָּכֶם" וְגוֹ' נִשְׁאַר מִזֶּה לְדוֹרוֹת עוֹלָם שֶׁיּוּכַל הָאָדָם לְצַיֵּר בְּלִבּוֹ שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו שֶׁעַל יְדֵי כֵן יַגִּיעֵהוּ הַפַּחַד וּבָשְׁתּוֹ מִמֶּנּוּ תָּמִיד. וְעַל זֶה אָמְרוּ תַּלְמִידֵי רַבִּי אֶלְעָזָר עַד כָּאן שֶׁמְּבָרְכָם רַק בְּצִיּוּר שֶׁעוֹמֵד עָלָיו בָּשָׂר וָדָם וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו הָא יֵשׁ מַדְרֵגָה יוֹתֵר שֶׁיְּצַיֵּר הָאָדָם בְּלִבּוֹ שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו, וְעַל זֶה הֻשְׁיְבָם שֶׁגַּם זֶה מַדְרֵגָה בְּיִרְאַת שָׁמַיִם שֶׁעַל כָּל פָּנִים מוֹנַעְתּוֹ מִלַּחֲטֹא, וְעַל זֶה אָמַר (שם) שֶׁכָּל אָדָם הַמִּתְבַּיֵּשׁ לֹא בְּמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא וּמִי שֶׁאֵין לוֹ בּשֶׁת

פָּנִים בְּיָדוּעַ שֶׁלֹּא עָמְדוּ אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי. וְלֶעָתִיד שֶׁהַכֹּל יִרְאוּ עַיִן בְּעַיִן שֶׁהַשי"ת רוֹאֶה כָּל מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם, אָז יֵבוֹשׁ הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו כְּעִנְיַן מַה שֶּׁנֶּאֱמַר "בֹּשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לְהָרִים אֱלֹהַי פָּנַי אֵלֶיךָ" וְגוֹ'. וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר "וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ". וְזֶה דִּמְסַיֵּם בְּמִדְרָשׁ תַּנְחוּמָא שֶׁכָּתוּב בּוֹ "כִּי לֹא יִרְאַנִי הָאָדָם וָחָי" שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם בַּחַיִּים הַשי"ת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה וְלֶעָתִיד בְּהֵרָאוֹתוֹ וְיִרְאוּ הַכֹּל עַיִן בְּעַיִן כִּי הַשי"ת עוֹמֵד עֲלֵיהֶם תָּמִיד, תִּגְדַּל הַבּוּשָׁה מְאֹד, אַךְ אָז לֹא יוֹעִיל תְּשׁוּבָה. אֲשֶׁר עַל כֵּן כָּל זְמַן שֶׁהָאָדָם בַּחַיִּים וְיִתֵּן אֶל לִבּוֹ לְהַשְׂיג עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי אֱמוּנָה שֶׁמֶּלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו, יִזְכֶּה לְמִדַּת בֹּשֶׁת פָּנִים וּבָשְׁתּוֹ מִמֶּנּוּ תָּמִיד. וְזֶה הַלִּמּוּד בְּפָרָשָׁה זוֹ מִמַּה שֶּׁנֶּאֱמַר "וְלֹא יָכְלוּ אֶחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו" מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה כְּפֵרוּשׁ רַשׁ"י. וְלָכֵן רָמַז רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ בְּשֵׁם הַפָּרָשָׁה לִצְעֹק וְלִבְכּוֹת כְּדֵי שֶׁיַּעֲשׂוּ תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא יָבוֹאוּ ח"ו לִידֵי בֹּשֶׁת פָּנִים בָּעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁלֹּא יוֹעִיל תְּשׁוּבָה].(פרי צדיק ויגש י"ז)